

נדרים פרק עשירי נערה המאורסה

הקדמה

שני הפרקים הבאים עוסקים בהפרת נדרים על ידי הבעל ו/או האב, ככתוב:

במדבר ל':

(ב) וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר: זה הדבר אשר צוה ה':

[דין האישה:]

(ג) איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו - לא יחל דברו: ככל היצא מפיו יעשה.

[דין האשה בנעוריה בבית אביה:]

(ד) ואשה כי תדר נדר לה' ואסרה אסר בבית אביה בנעוריה,

(ה) ושמע אביה את נדרה ואסרה אשר אסרה על נפשה, והחריש לה אביה - וקמו כל נדריה וכל

אסר אשר אסרה על נפשה - יקום;

(ו) ואם הניא אביה אתה ביום שמעו - כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום; וה' יסלח

לה, כי הניא אביה אתה

[דין האשה ש'היתה לאישה', בענין נדרים ישנים:]

(ז) ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה,

(ח) ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה: וקמו נדריה ואסרה אשר אסרה על נפשה - יקמו;

(ט) ואם ביום שמע אישה יניא אותה והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתייה אשר אסרה על

נפשה - וה' יסלח לה.

[מה ענין נדרים חדשים? להלן פסוק יא וכו']

(י) ונדר אלמנה וגרושה - כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה.

[נדר אשה נשואה:]

(יא) ואם בית אישה נדרה או אסרה אסר על נפשה בשבעה,

(יב) ושמע אישה והחרש לה לא הניא אתה - וקמו כל נדריה וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום.

(יג) ואם הפר יפר אתם אישה ביום שמעו - כל מוצא שפתייה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום: אישה

הפרם, וה' יסלח לה.

(יד) כל נדר וכל שבעת אסר לענת נפש - אישה יקימנו ואישה יפרנו.

(טו) ואם החרש יחריש לה אישה מיום אל יום והקים את כל נדריה או את כל אסריה אשר עליה -

הקים אתם כי החרש לה ביום שמעו.

(טז) ואם הפר יפר אתם אחרי שמעו - ונשא את עונה.

(יז) אלה החקים אשר צוה ה' את משה בין איש לאשתו, בין אב לבתו בנעוריה בית אביה.

(נדרים סו, ב)

משנה :

נערה המאורסה - אביה ובעלה מפירין נדריה (ולהכי נקט 'נערה': דדוקא נערה שהיא ברשות אביה, כדאמרין נמי במסכת כתובות: 'זאב זכאי בקדושי בתו ובמעשה ידיה ובמציאתה ובהפרת נדריה' בזמן שהיא נערה ומפיק לה מהאי קרא) ;

(נדרים סז, א)

[המשך המשנה]

הפר האב (ביום שמעו) ולא הפר הבעל (אלא שתק מעת לעת), הפר הבעל ולא

הפר האב (דשתיקתו של זה מבטלת הפרתו של זה) - אינו מופר, ואין צריך לומר

שקיים אחד מהן (הנדר, דהפרתו של זה אינה מועלת כלום).

גמרא :

היינו רישא: (דכיון דקתני) 'אביה ובעלה מפירין נדריה' (למה לי למיתנא תו

ז'ה' הבעל ולא הפר האב? היינו רישא: דזה מעכב על זה) ! ?

מהו דתימא (דאי לאו דקתני ז'ה' האב כו' הוה אמינא: הא דקתני אביה ובעלה מפירין נדריה -

משמע) או אביה או בעלה (זה בלא זה) קתני - קא משמע לן (להכי קתני סיפא

דתרווייהו מפירין ביחד).

ואין צריך לומר שקיים אחד מהן :

למה לי למיתנא (כלל? ממילא ידענא דלאו כלום הוא): השתא: יש לומר הפר זה

בלא זה ולא כלום - קיים אחד מהן למה לי ?

צריכא למיתני; כי איצטריך ליה (למיתנא זאין צריך לומר שקיים אחד מהן) כגון
דהפר אחד מהן (הנדר) וקיים אחד (ובא האחר וקיימו), וחזר המקיים (ונתחדש
ממה שקיימו) ונשאל (לחכם) על הקמתו (בו ביום ששמע וקיים! דאי הויה הקמה, דלא מצי מתיר
ליה חכם - אינו יכול להפר תו; ואי לא הויה הקמה, דמתיר ליה חכם - מצי להפר; ולהכי איצטריך למיתני
שקיים אחד מהן); מהו דתימא מאי דאוקי (מאי דאוקים - לאו קיום הוא, ד) הא עקריה
(בחרטתו, והואיל דלאו קיום הוא - הא דאיתשיל עליה כי הפר לה דמי, ואינו צריך להפר יותר) - קא
משמע לן דמפירין שניהם בבת אחת (דלא הויה הפרה עד שיפרו שניהם בבת אחת: שזה
נמי יפר).

(ענין אחר מאי דאוקי הא עקריה: ולא קיום הוא, דהא עקריה בחרטתו, ומצי מיפר - קא משמע לן דלא הויה
הפרה עד דמפירין שניהם בבת אחת ולא שיצטרכו להפר זה עם זה ממש בבת אחת, אלא הכי בעי למימר: כל
שאילו רוצין יכולין להפר בבת אחת - אף בזה אחר זה מפירין, לאפוקי היכא דהפר אחד וקיים אחד, שאין
המקיים יכול להפר בשעה שהפר זה, עד שישאל על הקמתו; דהא ליכא למימר דבבת אחת ממש בעינן, דהא
כתיב 'ביום שמעו' - דכל היום מותר להפר, כדמפקינן לקמן).

ונערה המאורסה - אביה ובעלה מפירין נדריה:

מנלן?

אמר רבה אמר קרא (במדבר לז, ו) ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה [או מבטא שפתייה אשר אסרה
על נפשה] - מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה (לעיל
מהאי קרא כתיב 'כי הניא אביה אותה', וכתיב 'ואם היו תהיה לאיש' - וי' מוסיף על ענין ראשון, וכי היכי דאב
מבטל נדרי בתו בזמן שהיא ברשותו - הכי נמי מבטל עם הבעל כל זמן שהיא ארוסה דעדיין היא ברשותו).
אימא האי קרא ('אם היו תהיה') - בנשואה כתיב (שהבעל מיפר לה ולא האב ולא מיירי
בארוסה)?

אי משום נשואה - (בנשואה לא מצית למימר, דהא) קרא אחרינא כתיב (לנשואה):
(במדבר לז, ו) ואם בית אישה נדרה [או אסרה אסר על נפשה בשבעה]!

אימא תרוייהו (הני קראי מיירי) בנשואה (דבעל מיפר), וכי תימא 'תרי קראי
בנשואה למה לי' - (תד) למימר שאין הבעל מיפר בקודמין ('ואם היו תהיה
לאיש [ונדריה עליה, או מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה] [במדבר לז, ו]) אתי למילף שהבעל מיפר נדריה של
נשואה; 'ואם בית אישה נדרה [במדבר לז, ו] משמע דאופן נדרים שנדרה בבית אישה - מיפר בעלה, אבל אם היו
עליה נדרים קודם שנשואה כשהיתה ארוסה וכנסה - לא מצי מיפר).

(נדריים סז, ב)

ולאו ממילא שמעת מינה (דלעולם 'אם היו תהיה' לאיש ונדריה עליה, או מבטא שפתייה אשר אסרה
על נפשה) [במדבר לז, ו] אתי לנערה המאורסה; דאי כדקאמרת, דתרוייהו בנשואה - למה לי? לא לכתוב אלא [אם]
בית אישה [נדרה או אסרה אסר על נפשה בשבעה] [במדבר לז, ו] לחודיה, וממילא שמעת מינה דאינו מיפר בקודמין,
דמשמע 'אם בית אישה נדרה' - ולא מה שנדרה קודם לכן; 'ואם היו תהיה' למה לי? שדייה לארוסה: שהבעל
והאב מפירין נדריה)?

[ו] איבעית אימא (להכי לא מצית לאוקומא להאי קרא 'ואם היו תהיה' אלא בארוסה)

ד'הויה' - קדושין משמע (דכתיב לשון הויה, דמשמע קידושין, כדאמרין במסכת קידושין (דף
הא, ו): יצאה והיתה - מקיש הויה ליציאה) [## "ונדריה עליה" בזמן קידושין, שאז הבעל מפר,
ולא בזמן נישואין, שאז אינו מפר בקודמין], ואימא: (להכי סמוך הכתוב כי הניא
אביה אותה [במדבר לז, ו] - ואם היו תהיה לאיש [במדבר לז, ו] - לומר ד) אב לחודיה מיפר (לבתו ארוסה
בלא הארוס) [## למרות שפסוקים ז-ט עוסקים בהפרת אישה; ולכאורה ההוה אמינא
כאן היא שהאב לחוד או הארוס לחוד יכולים להפר]!

אם כן (במדבר לז, ד) [ואשה כי תדר נדר לה] ואסרה איסר [ב]בית אביה [בנעריה] (דאתא לאשמועינן
דאב מיפר בזמן שהיא ברשותה, שהיא נערה - למה לי למכתב? ממילא שמעינן דודאי מיפר: - ~~א~~
~~א~~ - על פי הב"ח - וכן מסתבר) [במדבר לז, ו] ואם [הניא אביה אותה] [ביום שמעו - כל נדריה
ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום וה' יסלח לה כי הניא אביה אתה] למה לי? השתא: יש לומר
במקום ארוס (שיש לו לארוס רשות בה) מיפר אב לחודיה, שלא במקום ארוס
מיבעיא (דאב מיפר לחודיה? אלא ודאי להכי אתא קרא: לומר דהאב מיפר עם הארוס)?
אימא: אב ליבעי ארוס (שאינו יכול להפר בלא ארוס כדקאמרת), (אבל) וארוס
לחודיה מיפר (בלא אב); וכי תימא אב דכתב רחמנא (דסמיך רחמנא ל'ואם' היו
תהיה' לו) למה לי (דדרשת לנערה, דאביה ובעלה מפירין נדריה)? - מיבעי ליה דאי
הקים הקים (שיש לו לאב בכך רשות בה: דאם הקים נדריה - אין הארוס יכול שוב להפר, אבל בלא הקמת
אב - מיפר בעל לחודיה)!

אם כן (דארוס לחודיה מיפר - לא איצטריך לן קרא למימר דבעל מיפר נדרי אשתו) 'ואם' בית אישה
נדרה' למאי כתב? (דמק"ו הוא דנפקא) קל וחומר: ומה במקום אב (מה אם בעודה
ארוסה שרשות שניה בה) - ארוס מיפר לחודיה, (כשנשאת) שלא במקום אב (שאין
לאב רשות בה) - מיבעיא (דמיפר בעל לחודיה)?! (אלא מדאיצטריך קרא למכתב ואם בית אישה
נדרה - שמע מינה דארוס במקום אב אינו מיפר לחודיה).

(נדרים סח, א) **דבי רבי ישמעאל תנא:** '[במדבר לוי: אלה החקים אשר צוה ה' את משה] **בין איש לאשתו בין אב לבתו** [בנעריה בית אביה] ('איש' ו'אב' דכתיבי בהאי קרא לא צריכי: דאי משום איש לאשתו ואב לבתו - הרי כבר נאמר למעלה; אלא) - **מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה** (דבין אב ובין איש מפירין נדריה, דאיש מיפר חלקו באשתו, ואב מיפר חלקו בבתו). **ולתנא דבי רבי ישמעאל - 'ואם היו תהיה לאיש' מאי עביד ליה?** **מוקים לאידך דרבה** (דאמר לקמן (ע,א) מקיש קודם הויה שניה כו'). **ורבה - האי דתני דבי רבי ישמעאל מאי עביד ליה?**

מיבעי ליה לומר שהבעל מיפר נדרים שבינו לבינה (כגון שלא אשמש מטתו, ושלא אכחול ושלא אתקשט).

איבעיא להו: בעל מיגז גייז (מה שהוא מיפר - קוצץ החצי של נדר, ועוקרו לגמרי, וחלק אחר כדקאי קאי עד דאתי אב ומיפר לאותו חלק)? או מקליש קליש (דהפרתו פשטה בכולי נדר, וקלש ליה במעט, והנדר קל ממה שהיה עד עכשיו)? היכא קא מיבעיא לן?

כגון דנדרה מתרין זיתין (שלא תאכלם), ושמע ארוס והיפר לה (חלקו), ואכלתנון (ואכלתן לזיתים): אי אמרינן מיגז גייז (דכי שמע ארוס ומיפר חלקו הוי נדר מופר, דהויא כאילו חלקו באמצע לשנים) - לקיאי (הא איתתא, דאכלתן לזיתים, משום לאו דלא יחל: דכי אכלה להנך תרי זיתים - חד הוה מותר בהפרת הארוס, דמיגז גייז לנדרה, ואידך אסור משום חלק האב; דנמצא דאכלה זית שלם באיסור)! אי אמרינן מקליש קליש (דאינו חותך לשנים אלא למעט מיקל לה דלא הוי הנדר חמור כדהוה עד השתא הא כי אכלה הנהו תרי זיתי כיון שהנדר נקלש ומיקל ליה) - איסורא בעלמא הוא (דעבדא, ולא לקיא, דהנדר אינו גמור)! מאי?

תא שמע [תוספתא מסכת נדרים (ליברמן) פרק ו הלכה ב-ג]:

1. 'אימתי אמרו' (בנערה קא נקט לה מתניתין) 'מת הבעל' (כשהוא ארוס) - נתרוקנה רשות לאב' (כאדם שמריק יין מכלי אל כלי, כלומר: שיצא כל הרשות מן הבעל ובא לרשות האב)? וא. בזמן שלא שמע הבעל (את נדרה) קודם שימות (ד'ביום שמעו' בעינן וליכא), וב. או ששמע והפר (חלקו בו ביום ששמע) [הגירסא על פי הב"ח], וג. או ששמע ושתק (ואפילו שמע ושתק: שלא הפר ולא קיים, ולא הספיק להראות דעתו) ומת בו ביום (עד שמת בו ביום; דהואיל ואכתי איכא שהות ביום - דאי הוה בעל מצי מיפר, איכא למימר דמיתה גרמה לו, דדלמא אי הוה קיים אכתי הוה מיפר לה מיקמי דליעבר יומא. 'ומת בו ביום' קאי א'שמע ושתק') - זו היא (על כל הני קאי) ששנינו 'מת הבעל נתרוקנה רשות לאב' (והאב עצמו מיפר כולו בזמן שלא הפיר הבעל; וכן בזמן שהיפר הבעל - חוזר האב ומיפר את חלקו כדתני עלה במתניתין: בזה יפה כח האב מכח הבעל: שהאב מיפר בלא שותפות אבל הבעל אינו מיפר אלא בחיי האב) [הנערה היתה כל הזמן בבית אביה, ואינה ארוסה שהרי מת בעלה - ולכן חזר המצב לקדמותו והאב מפר לבדו ביום שמעו (במזכר לו: ואם הניא אביה אותה ביום שמעו)]

(נדרים סח, ב)

2. אכל

- א. אם שמע (הבעל) וקיים (אף על פי שמת בו ביום),
- ב. או ששמע ושתק (כל אותו היום), ומת ביום שלאחריו - אין (האב) יכול להפר (הואיל ועבר יום שמעו [של הבעל, ולא הפר - הרי זה כאילו שהקים]);
3. שמע אביה והפר לה, ולא הספיק בעל לשמוע עד שמת האב - זו היא ששנינו 'מת האב - לא נתרוקנה רשות לבעל'; [כי הבעל מפר רק יחד עם האב, ואם האב איננו - אין הבעל מפר, כי הנערה רק ארוסה לו, וטרם היתה לאשתו, ורשות הבעל להפר לבדו היא רק אחרי הנישואין]
4. שמע בעלה והפר לה, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל - זו היא ששנינו 'מת הבעל נתרוקנה רשות לאב';
5. שמע בעלה והפר לה, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת - אין הבעל יכול להפר, שאין הבעל מיפר אלא בשותפות; [גם בדינים 4 ו-5, כמו בדין 1: הנערה היתה כל הזמן בבית אביה, ואינה ארוסה שהרי מת בעלה - ולכן חזר המצב לקדמותו והאב מפר לבדו ביום שמעו (במזכר לו: ואם הניא אביה אותה ביום שמעו)]

(נדרים סט, א)

6. שמע אביה והפר לה (בביום), ולא הספיק הבעל לשמוע (שיפר לה) עד שמת - חוזר האב ומפר חלקו של בעל (ואין צריך להפר חלקו הואיל וכבר הפר); [גם כאן, כמו בדין 1: הנערה היתה כל הזמן בבית אביה, ואינה ארוסה שהרי מת בעלה - ולכן חזר המצב לקדמותו והאב מפר לבדו ביום שמעו (במזכר לו: ואם הניא אביה אותה ביום שמעו); אבל ההפרה הראשונה אינה מספיקה, כי לא היה בכוחה להפר לגמרי];

אמר רבי נתן: הן הן דברי בית שמאי; בית הלל אומרים: אין יכול להפך (חלקו של בעל בלבד אלא אם כן חזר ומיפר חלקו עמו, משום דסבירא להו מקליש היכא דהפך חד בלא חבריה, ואכתי הוי הנדר שלם, אלא שאין איסורא חמור כבתחלה; וכיון דאכתי הנדר שלם הוא - מיבעי ליה לבטל חלקו וחלק הבעל, דנתרוקנה רשותו לו).

שמע מינה: לבית שמאי מיגז גיז (כי קדם האב והפך חלקו - חתכו לשנים ונתבטל חציו, ועדיין חציו קיים וכשמיפר עכשיו חלקו של בעל הוי שלו מופר), **לבית הלל מקלש קליש** - **שמע מינה** (דתנאי היא, ומקלש קליש כבית הלל).

בעי רבא: יש שאלה בהקם (שאם קיימו לה נדרה האב והארוס, ונשאלו על הקמתן - מהו? מי יש שאלה ויכולין להפך לה) או (לא), **אין שאלה בהקם** [הר"ן פירש שהשאלה היא גם במקרה שהנמערה טרם התארסה, וכולה ברשות אביה, והוא חוזר בו ממה שהקים לה] ? **אם תימצי לומר יש שאלה בהקם - יש שאלה בהפך** (היכא דקיים האחד והיפר האחד - יכול האחד לשאול על הקמתו במקום שהפך כבר השני והוי מופר) או **אין שאלה בהפך** ?

(ענין אחר **יש שאלה בהפך**: כלומר: אם תמצי לומר 'יש שאלה בהקם' - מי הוי מופר הנדר באותה שאלה דהקמה, דאין צריך לומר לה בהפרתו - או אין שאלה בהפך, דלא הוי מופר אלא אם כן מפר לה בעל או האב לאחר שנשאל, דבאותה שאלה דהקמה לא הוי מופר לה [ובין אם צריך להפך, ובין אם לא - ברור שכל התהליך חייב להסתיים ביום שומעו!])

[בנוסף על הסימטריה הפר-הקים, יש ללמוד זה מזה, שהרי התורה הקישה: **אישה יקימנו ואישה יפרנו** (במדבר ליד)]

תא שמע, דאמר רבי יוחנן: נשאלין על ההקם (ללישנא קמא נשאלין על ההקם ומותרין להפך לה) **ואין נשאלין על ההפך** (דהיכא דקיים אחד והפך אחד - אין נשאל, אלא או כולו בשאלה או כולו בהפך בעינן).

וללישנא בתרא נשאלין על ההקם: ומותרין להפך לה אחר כך, **ואין נשאלין על ההפך** דאין הנדר מופר במה שמתיר החכם לבטל ההקמה אלא אם כן מיפר לה בעל או אב לאחר כך).

(ענין אחר: **יש שאלה בהקם** שקיים לה הבעל או האב הנדר, ואחר כך הלך ונשאל עליו לחכם והתירו החכם - מי אמרינן דכיון שקיים את הנדר שוב אין נשאלין עליו, ולא הוי שאלה מעליא? או דלמא: כיון שהתירו חכם - בטלה הקמתו, וביטל הנדר?)

אם תימצי לומר יש שאלה בהקם - יש שאלה בהפך: כלומר: במקום הפך, שאם שמע את נדרה ולא רצה להפך, אלא הלך ונשאל בו ביום על אותו נדר לחכם - מאי? מי אמרינן 'הואיל אם היא הולכת לחכם ונשאלת לו שיהא מותר, דהא לדברי הכל אם נשאלת לחכם יכול להתיר לה' - הכא נמי אם נשאל האב לחכם על נדר בתו יהא מותר, הואיל ואי בעי מצי מיפר?

תא שמע דאמר רבי יוחנן נשאלין על ההקם: באותו ענין שפירשתי, ואין נשאלין על ההפך כמו כן.

[הלכה של רבי יוחנן ניתן להסבר פשוט: לאחר הפרה - בטל הנדר, ואין אפשרות להקים נדר בטל על ידי ביטול ההפרה.]

בעי רבה: "קיים ליכי!", "קיים ליכי!" (תרי זימני), **ונשאל על הקמה ראשונה** (וביטלה), **מהו** (כלומר: הקמה שניה, דלא נשאל עליה - בטלה באותו שאלה אי לא)?

תא שמע דאמר רבא (בפרק 'ואלו מותרין' (לעיל יחא)) "שבועה שלא אוכל", "שבועה כו'": **אם נשאל על הראשונה - שניה חלה עליו** (הכא נמי: אם נשאל על הקמה ראשונה - שניה חלה עליו).

בעי רבה: "קיים ליכי" (והדר אמר) **"ומופר ליכי"** (בתוך כדי דבור; ובלשון הזה אמר בתוך כדי דבור ראשון): **ולא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה** - **מהו** (מי ביטל ההקמה וקיים ההפרה אי לא)?

(נדריים סט, ב)

תא שמע (דכי האי גוונא) **מפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי**, דתנן (במסכת תמורה בפרק 'כיצד מערימין על הבכור' (כה, ב במשנה)): **"הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים"** - **הרי זו תמורת עולה, דברי רבי מאיר; ורבי יוסי אומר: אם לכך נתכוין מתחלה - הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד - דבריו קיימין** (ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים); **ואפילו רבי מאיר לא קאמר** ('תפוס לשון ראשון' אלא) **דלא אמר 'לא תיחול זו אלא אם כן חלה זו'** (ועל מה נחלקו? באומר 'תמורת עולה' לתמורת שלמים: רבי מאיר סבר דלמא מיהדר הוא דהדר ביה מתמורת עולה, ואמר 'תמורת שלמים', והואיל וכן - תפוס תחלת דבריו, והרי היא עולה; ורבי יוסי סבר: אי אמר 'תמורת עולה ושלמים' הוה אמינא: קדושה ואינה קריבה! - קא משמע לן), **אבל הכא - דאמר 'לא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה' - רבי מאיר נמי מודה דהפרה חלה** (ודאי הויא הפרה, כי ההוא טעמא דתמורה).

בעי רבה: "קיים ומופר ליכי בבת אחת" – מהו (ולא אמר "ליכי" בין "קיים" ל"מופר": מי אמרין כיון דלא אמר "קיים ליכי ומופר לך" – הויא כמאן דאמר "לא תיחול הקמה אלא כס כן חלה הפרה", דכיון דלא אמר "קיים ליכי" – גלי אדעתיה דבהפרה נחא ליה? או דלמא לא שנא, וכמאן דאמר "קיים ליכי ומופר ליכי" דמי, ולא תהוי הפרה)?

תא שמע, דאמר רבה (בבבא מציעא נב בעירובין נא) ואמערש בהמה קאי: **כל [דבר] שאינו בזה אחר זה** (כגון שאם קרא לעשירי 'עשירי' וחזר וקרא ל"א 'עשירי' – אינו קדוש) – (וקאמר) **אפילו בבת אחת** (שאם קרא לשניהן 'עשירי' סתם) **אינו** (אין האחד עשר קדוש) ' (הכא נמי: כיון דאינו בזה אחר זה: שאם אמר לה "עכשיו קיים ליכי", ולאחר שעה אמר "מופר ליכי" – אין בהפרתו כלום – בבת אחת נמי: כי אמר "קיים ומופר ליכי" – אין באותה הפרה כלום, אע"ג דבבת אחת קאמר "קיים ומופר ליכי").

בעי רבה: "קיים ליכי היום" – מהו? **מי אמרינן** (כיון דאמר "היום") **כמאן דאמר לה** ("דאמר היום יהא מקויים אבל) **מופר ליכי למחר** (למחר יהא מופר לה) **"(והוי מופר)? או דלמא – הא לא אמר לה** (בפירוש "מופר ליכי למחר")?

(נדרים ע, א)

אם תמצא לומר הא לא אמר לה, **אמר לה** "מופר ליכי למחר" מהו? **מי אמרינן** (דהא קיימיה לנדריה היום [שאמר "קיים ליכי היום"] דכיון דאמר "מופר ליכי למחר" – אלמא דבהאי יומא דשמע ביה הוי נדר, וקיומי קיימיה, ותו) **למחר לא מצי מיפר, דהא קיימיה לנדריה היום!?** או דלמא **כיון דלא אמר לה "קיים ליכי היום", כי קאמר לה "מופר ליכי למחר"** (גירסת רש"י: או דלמא כיון [דלא] אמר "ומופר ליכי" בהדי "קיים ליכי") – **מהיום** (דשמע לה) **קאמר** (דתיהוי מופר)?

ואם תמצא לומר אפילו הכי – **כיון דקיימו היום** (ולא חיילא הפרה עד למחר), (אלמא דבהאי יומא דשמע – נחא ליה דלקיים) **למחר כמאן דאיתיה דמי** (וכמאן דאיתיה לקיום דמי, דקיימו בידים, ולא הוי הפרה כלל) – **אמר לה "קיים ליכי שעה (אחת)" – מהו? מי אמרינן כמאן דאמר לה "מופר ליכי לאחר שעה" דמי? או דלמא 'הא – לא אמר לה** ("מופר ליכי לאחר שעה אחת")?

אם תמצא לומר 'הא – לא אמר לה' (דתיהוי קיום, הואיל ולא אמר לה), **מיהו אמר לה** ("מופר ליכי לאחר שעה") – **מאי? מי אמרינן: כיון דקיימו** (דאמר לה קיים ליכי שעה אחת) – **קיימו** (לעולם, ושוב אינו מיפר)? או דלמא **כיון דכוליה יומא** (דשמע ביה נדרה) **בר הקמה ובר הפרה הוא** (שאם לא קיימו בשחרית וקיימו בערבית הוי מקויים, וכן אם לא הפירו בשחרית והפירו בערבית הוי מופר, דכל היום כשר להפרת נדרים), **כי אמר "מופר ליכי לאחר שעה"** (וכי הדר ואמר "מופר ליכי") – **מהני** (ליהוי מופר)?

תא שמע: (מירכב) **"הריני נזירה" ושמע בעלה ואמר "ואני" (כלומר "ואני אהיה נמי כמותך")** – (כיון דאמר הכי) **אין יכול להפר** (נזירות אשתו) – **ואמאי? נימא "ואני" דאמר הוא ("ואני") – על נפשיה דהוי נזיר** (דליהוי נזיר), **אבל "הריני נזירה" דילה** (דקאמרה איהי) **דשעה אחת קיימא** (קיימיה בעל, משום לאתפוסי בה ידידה), (אבל) **לאחר שעה** (דכבר חל נזירות עליוה) – **אי בעי ליפר אמאי אין יכול להפר? לאו משום דכיון דקיימו קיימו** (אלא: כיון דקיימו משום לאתפוסי בה נזירות ידידה קיימו; והכא נמי בנדרים: כיון דקיים שעה אחת – קיים לעולם, ושוב לא מצי מיפר)?

לא (מהכא ליכא למשמע מינה טעמא דאינו יכול להפר): **קסבר כל "ואני" – כמאן דאמר "קיים ליכי לעולם" דמי** (ותו לא מצי מיפר, אבל היכא דלא קיימו אלא שעה אחת, וחזר והיפר לה בשעה אחרת – תיבעיא לך).

משנה:

מת האב – לא נתרוקנה רשות לבעל (דאין הבעל מיפר אלא בשותפות כדמפרש לעיל (סח, ב); **מת הבעל – נתרוקנה רשות לאב** (כדמפרש בגמרא); **בזה** (דנתרוקנה רשות לאב) **יפה כח האב מכח הבעל**.

בדבר אחר יפה כח הבעל מכח האב: **שהבעל מפר בבגד** (כדאמרינן במסכת כתובות (מ, א): **"הגיע זמן ולא נשאו – אוכלות משלו ואוכלות בתרומה"**; וכל הנודרת – על דעת בעלה נודרת, שמאכילה: הואיל והוי חייב במזונותיה – כי נודרת יכול להפר לה), **והאב אינו מפר בבגד** (כדכתיב 'בנעוריה' – ולא בבגרותה).

גמרא :

מאי טעמא ?

דאמר קרא [במדבר ל"ז: אלה החקים אשר צוה ה' את משה בין איש לאשתו, בין אב לבתו] **בנעוריה בית אביה** (כל זמן שהיא נערה שלא בגרה - לא תצא מרשות אביה, ואפילו הא ארוסה במשמע; הלכך כי מת האב - לא נתרוקנה רשות לבעל).

'מת הבעל - נתרוקנה רשות לאב' - מנלן ?

אמר רבה: דאמר קרא (במדבר ל"ז) **ואם היו תהיה** (בשני הויות הכתוב מדבר) **לאיש, ונדריה עליה** [או מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה]:

(נדרים ע, ב)

מקיש קודמי הויה שניה (כלומר שמת ארוס ראשון וראויה להתקדש לאחר) לקודמי הויה ראשונה (שלא נתארסה לעולם, והיא יושבת נערה בבית אביה): מה קודמי הויה ראשונה - אב מיפר לחודיה, אף קודמי הויה שניה אב מיפר לחודיה.

אימא הני מילי (דאב מיפר בקודמי הויה שניה) **בנדרים שלא נראו לארוס** (ראשון, אי לא שמע להו הבעל קודם שימות, דהיינו דומיא דקודם הויה ראשונה), **אבל בנדרים שנראו לארוס** (ששמע בהן קודם שימות ולא הספיק להפר) **לא מצי מיפר אב** (אין האב מיפר עד שתחזור ותתארס, שיפירו הוא ואחרון)?

אי (ואי אמרת) **בנדרים שלא נראו לארוס** (לא מצי מיפר לחודיה - למה לי למיכתב ואם היו תהיה לאקושי הויות להדדי) - **מ'בנעוריה בית אביה' נפקא** (דמשמע: כל כמה דיתבא בבית אביה - מצי מיפר לה) ! (אלא מדקא מקיש הויות להדדי - שמע מינה דומיא דקודם הויה ראשונה קאמר, דמצי מיפר לחודיה - בנדרים שלא נראו לארוס דומיא, דהויה ראשונה. פירוש אחר: **אבל בנדרים שנראו לארוס לא מצי מיפר**: אי ליכא ארוס אחרון, הא - לא מצית אמרת, דלהכי אתי היקשא: לרבות נדרים שלא נראו לארוס, דהא מקרא אחרינא שמעינן ליה: מ'בנעוריה' נפקא, דאמרינן 'כל שבח נעוריה לאביה' - שהאב זכאי בהפרת נדריה; והלכך כי אתא 'ואם היו תהיה לאיש' - לנדרים שנראו לארוס הוא דאתא).

בזה יפה כח האב מכת הבעל [בדבר אחר יפה כח הבעל מכת האב: שהבעל מפר בבגר והאב אינו מפר בבגר]:

היכי דמי (דבעל מיפר בבגר)? : **אילימא שקידשה כשהיא נערה ובגרה** (לאחר שנתארסה) - **מכדי מיתה** [מיתת האב] **מוציאה** (מרשות האב, שיכולה לקדש את עצמה אף על פי שהיא נערה) **ובגרות מוציאה מרשות אב** (דכיון שבגרה - אין לאביה רשות בה, לא לקדשה ולא למוכרה): **מה מיתה** (במיתת האב) **לא נתרוקנה רשות לבעל** - אף בגרות לא נתרוקנה רשות לבעל!

אלא שקידשה כשהיא **בוגרת** (וקתני שאין האב מיפר אלא הבעל)? **הא תנינא חדא זימנא** (בהך פירקין גופיה): **'הבוגרת ששהתה שנים עשר חדש'** (משנתארסה: רבי אליעזר אומר: הואיל ובעלה חייב במונותיה - יפר, דכמאן שנכנסה ברשותו דמי) (ואמרינן עלה: **הא גופא קשיא**: אמרת **'הבוגרת ששהתה שנים עשר חדש'** - **בבוגרת למה לי שנים עשר חדש?** **בוגרת בשלשים יום סגי לה** (- והלא דין שלה שלשים יום, דהכי תנן במסכת כתובות (מ"א): **נותנין לבתולה שנים עשר חדש'** לפרנס עצמה לקנות מלבושים ותכשיטין לצורך נישואין משתבעה הבעל להינשא, **זלאמנה ולבוגרת שלשים יום**, דבוגרת אית לה מלבושין ותכשיטין, והכי נמי לאמנה, ואית להו רווחא טובא בשלשים יום; **זכולן אם הגיע זמנן כו'** - אלמא דבוגרת לא בעינן י"ב חדש) !

תני 'בוגרת, וְששהתה שנים עשר חדש' (האי כי דיניה והאי כי דיניה יפר; ומתניתין, דקתני **שהבעל מיפר בבגר'** - לאחר שלשים יום שתבעה לפרנס את עצמה הוא דקאמר).

מכל מקום קשיא (דתרי זימני למה לי למיתני דהבעל מיפר בבגר)? ! **איבעית אימא: הכא** (דהך רישא דמתניתין קתני דהבעל מיפר) **דוקא** (קתני לה), **ובוגרת** (וששהתה) **קתני התם** (- גררא נסבא): **משום דבעי איפלוגי רבי אליעזר ורבנן**;

(ו) **איבעית אימא: בוגרת** (דקתני בסיפא בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן - הוי) **דוקא** (והא דקתני שהבעל מיפר לאו דוקא), **ואידי דנסיב רישא בזה** (יפה כח האב) **נסיב סיפא נמי בזה** (איצטריך לה למיתני נסיב סיפא בזה יפה כח הבעל).

(נדרים עא, א)

משנה :

נדרה והיא ארוסה, נתגרשה בו ביום נתארסה בו ביום - אפילו למאה - אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה (אפילו מה שנדרה באירוסי ראשון). זה הכלל: כל שלא יצאה לרשות עצמה שעה אחת (שלא ניסת לאחד מהן או שלא בגרה בתוך הזמן) - אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה.

גמרא:

מנלן [גירסת הר"ן: מנא הני מילי] דארוס אחרון מיפר נדרים שנראו לארוס ראשון?
אמר שמואל אמר קרא: (במדבר לז, ו) ואם היו תהיה לאיש ונדרה עליה [או מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה (ח) ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה: וקמו נדרה ואסרה אשר אסרה על נפשה - יקמו] - נדרים שהיו עליה כבר.
דלמא הני מילי שלא נראו לארוס ראשון, אבל נדרים שנראו לארוס ראשון לא מצי מיפר ארוס אחרון?
'עליה' - קרא יתירא הוא (דלא איצטריך למיכתב, דליכתוב רחמנא 'ואם היו תהיה לאיש ונדרה או מבטא שפתייה' אלא 'עליה' מופנה, משום נדרים שנראו לארוס הראשון דיכול להפר ארוס אחרון).
תניא כוותיה דשמואל (דאפילו בנדרים שנראו לארוס ראשון מיפר בעל אחרון): 'נערה המאורסה - אביה ובעלה מפירין נדריה. כיצד? - שמע אביה והפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת (דהיינו לא נראו לארוס ראשון), ונתארסה בו ביום, ואפילו מאה פעמים - אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה; שמע בעלה והפר לה (דהשתא נראו לארוס ראשון), ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל - חוזר האב ומפר חלקו של בעל (לפי שאין הבעל מיפר אלא בשותפות: שבשעה שהפר עדיין לא שמע האב ובשביל הכי חוזר ומיפר חלקו של בעל עם חלקו);
אמר רבי נתן: הן הן (דאפילו נדרים שנראו לארוס מיפר האב לחודיה) דברי בית שמאי, אבל בית הלל אומרים: אין (אב) יכול להפר (לא חלקו ולא חלק חבירו עד שיהא ארוס אחד עמו, הואיל ונראו לארוס).'
במאי פליגי (בית שמאי ובית הלל)?

(נדרים עא, ב)

בית שמאי סברי: נדרים נמי שנראו לארוס - נתרוקנה רשות לאב, ומיגז גיז; בית הלל סברי: אביה ובעלה אחרון מפירין נדריה ולא מיגז גיז

(התם) [בבביתא שבתוספתא פ"ו [?] המובאת בדף סח, א] אמרי בית שמאי גבי שמע אביה והיפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת - חוזר האב ומיפר חלקו של בעל' (סס, א), ומפרשין התם: אליבא דבית שמאי אינו צריך להפר חלקו [שוב] אלא חלק הבעל בלבד, ובית הלל אומרים: אין יכול להפר חלק הבעל בלבד אלא אם כן מיפר חלקו עמו; והכא מוחלפת השיטה: דבית שמאי סברי דשמע בעלה והיפר לה, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל, וחוזר האב ומיפר חלקו של בעל - אינו הפרה עד שיכלול חלק הפרתו והפרת בעל בבת אחת, והכא קאמרי בית הלל 'אינו יכול להפר כלל בלא ארוס אחרון'!
אלא הכא בהא קמיפלגי: דהו נדרים שנראו לארוס, כדקתני 'שמע בעלה והפר לה': הכא קאמרי בית שמאי נתרוקנה רשות לאב, וצריך להפר שניהן בבת אחת: שלו ושל בעל, והתם [בבביתא שמתחילה בסח, א ונמשכת עד סט, א] הוויין נדרים שלא נראו לבעל, כדקתני 'שמע אביה והפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע' וקאמרי בית שמאי מיגז גיז: דהואיל והפר האב - כבר לא אצטריך ליה להפר אלא חלקו של בעל; ובית הלל סברי: נדרים שנראו לארוס ראשון הכא - אביה ובעלה מפירין נדריה, דהאב אינו מיפר אלא עם ארוס אחרון; אבל התם, דהוויין נדרים שלא נראו לארוס - לא מיגז גיז אלא מיקלש קליש, ומיפר חלקו וחלק הבעל).

איבעיא להו: גירושין כשתיקה דמיא או כהקמה דמיא?
למאי נפקא מינה?

כגון שנדרה, ושמע בעלה, וגרשה, ואהדרה ביומיה: אי אמר מר 'כשתיקה דמי' - מצי מיפר לה, ואי אמר מר 'כהקמה דמי' - לא מצי מיפר לה.

(נדרים עב, א)

תא שמע: 'אימתי אמרו' מת הבעל נתרוקנה רשות לאב? - בזמן שלא שמע הבעל, או שמע והפר, או שמע ושתק ומת בו ביום' ואי אמרת גירושין כשתיקה דמו - ליתני נמי 'או שמע וגירש'?! מדלא תני הכי - שמע מינה גירושין כהקמה דמו!
אימא סיפא: 'אבל אם שמע וקיים, או שמע ושתק ומת ביום של אחריו - אין יכול להפר' ואי אמרת גירושין כהקמה דמו - ליתני 'ואם שמע וגירש'?! אלא מדלא קתני הכי - שמע מינה גירושין כשתיקה דמו!! אלא מהא ליכא למשמע מיניה: אי רישא דוקא -

נסיב סיפא משום רישא (כלומר: לא תקשה סיפא לרישא: אף על גב דמרישא שמעינן דגירושין כהקמה דמו ובסיפא שמעינן דכשתיקה דמו - לא קשיין אהדדי, דאימא רישא דוקא, דגירושין כי הקמה דמו, והאי דלא תני סיפא 'שמע וגירשה' - משום דלא נסיב לה אלא משום רישא, ותנא לא בעי לאוסופי מידי בסיפא טפי מרישא), אי (נמי) סיפא (נמי) דוקא (דגירושין כשתיקה דמו) - נסיב רישא משום סיפא.

תא שמע: 'נדרה והיא ארוסה, ונתגרשה ונתארסה בו כיום - אפילו למאה - אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה' שמע מינה גירושין כשתיקה דמו: דאי כהקמה דמו - מי מצי מיפר ארוס אחרון נידרי דאוקים ארוס ראשון? הכא במאי עסקינן? - בשלא שמע ארוס ראשון (קודם שגירשה, ואהכי מצי מיפר ארוס אחרון; הא לאו הכי - לא, דגירושין כי הקמה דמו). אי הכי - מאי איריא (אי נתארסה לאחר) בו כיום (דמצי למיפר לה)? (אם נתארסה לאחר) אפילו לאחר מאה ימים נמי (ליהוי ארוס אחרון מיפר, הואיל ולא נראו לארוס ראשון)!? (אין הכי נמי, אלא הכא במאי עסקינן?) כשלא שמע ארוס ושמע האב, דבו כיום הוא דמצי מיפר (והואיל דבו כיום שמע - צריך להפר בו כיום, כדכתיב ביום שמעו), אבל מכאן ואילך לא מצי מיפר.

תא שמע: 'נדרה בו כיום, גירשה, והחזירה בו כיום - אין יכול להפר' - שמע מינה גירושין כהקמה דמו! אמרי: הכא בנשואה עסקינן (הא דקתני גירשה והחזירה כגון שנשאת, ונדרה, וגירשה ביום ששמע, והחזירה בו ביום) והיינו טעמא דאין יכול להפר: משום דאין הבעל מיפר בקודמין (דעכשיו יצאה שעה אחת לרשות עצמה, ואף על פי שהחזירה - נעשית כנשואה לאחר, דלא מצי מיפר: דעכשיו הן 'קודמין', כדתנן (לעיל ע"ה, א): 'זה הכלל: כל שלא יצאת לרשות עצמה שעה אחת - אביה ובעלה מפירין נדריה' הא יצאה לרשות עצמה - אין מפירין, משום דאין הבעל מיפר בקודמין).

(נדרים עב, ב)

משנה:

דרך תלמידי חכמים (מפרש בגמרא): עד שלא היתה בתו יוצאה מאצלו - אומר לה "כל נדרים שנדרת בתוך ביתי - הרי הן מופרין"; וכן הבעל, עד שלא תכנס לרשותו אומר לה "כל נדרים שנדרת עד שלא תכנסי לרשותי הרי הן מופרין", שמשתכנס לרשותו אינו יכול להפר (דאין הבעל מיפר בקודמין).

גמרא:

בעי רמי בר חמא: בעל - מהו שיפר בלא שמיעה (שיאמר "כל נדרים שנדרה אשתי יהו מופרים" - אף על גב שלא שמע בהן, והוא הדין נמי באב: אי מצי למיפר בלא שמיעה)? (במדבר ל"ח) ושמע אישה [ביום שמעו והחריש לה, וקמו נדריה ואסרה אשר אסרה על נפשה - יקמו] - דוקא הוא (דאינו מיפר אלא אם כן שמע), או לאו דוקא הוא? אמר רבא: תא שמע: 'דרך תלמידי חכמים עד שלא יצאת בתו מאצלו אומר לה "כל נדרים שנדרת בתוך ביתי הרי הן מופרין"' - והא לא שמע (והיכי מצי מיפר לה)? לכו שמע הוא דמיפר (דהא דמיפר להו - לא משום דהשתא מיפר בלא שמיעה, אלא לכו שמע ליה לנדר לאחר כך - ליהוי מופר בהא הפרה שהיפר כל זמן שהיא ברשותו). אם כן (דאכתי לא שמע ולא הוו מופרים בהפרה זו) - כי לא שמע - למה ליה למימר (השתא הא לא מהני ולא מידי)? הא קמשמע לן: אורחיה דצורבא מרבנן להדורי (לחזור ולבדוק אחר בתו אם יש עליה שום נדר דליפר לה, שלא תבא לידי מכשול).¹

¹ Nedarim 072: The Habit of a Talmid Hacham

Yeshayahu HaKohen Hollander <yeshol@gmail.com> asked:

If the declaration of the father stated in the Mishna is not valid, the Gemara says that he does it anyway, 'Orchei D'Tsurba MeRabanan LeHadurei'.

It seems that this is an incautious thing to do, since the daughter, hearing of this annullification, is likely to think that her vows have been annulled, and will transgress her vows!

The Kollel replies:

תא שמע מסיפא: 'וכן הבעל עד שלא תכנס לרשותו אומר לה'!
הכא נמי: דאמר לה 'לכי שמענא'.

תא שמע: 'האומר לאשתו "כל נדרים שתדורי עד שאבא ממקום פלוני
הרי הן קיימין" - לא אמר כלום (דעדיין לא בא הנדר לעולם, והיאך יכול לקיימו?);
"הרי הן מופרין": רבי אליעזר אומר: מופר'.
והא לא שמע?
הכא נמי, (כגון) דאמר "לכי שמענא" (יהו מופרים).
(ומאחר דהפרה תליא בשמיעה) ולמה לי (למימר) מן השתא? לכי שמע ליפר לה!?
קסבר: דלמא מטרידנא ההיא שעתא (בשעה שישמע הנדר שמא יהא טרוד ולא יפרנו).

תא שמע: 'האומר לאפוטרופוס "כל נדרים שנודרת אשתי מכאן ועד
שאבא ממקום פלוני - הפר!" והפר לה - יכול יהו מופרין? -
תלמוד לומר [במדבר ל"ד: כל נדר וכל שבעת אסור לענת נפש] אישה יקימנו ואישה יפרנו (ולא שליח)
- דברי רבי יאשיה;
אמר לו רבי יונתן: מצינו בכל התורה כולה שלוחו של אדם
כמותו!'

ואפילו רבי יאשיה (אית ליה דשלוחו של אדם כמותו) - לא קאמר אלא משום
דגזירת הכתוב הוא: אישה יקימנו ואישה יפרנו, אבל דכולי עלמא שלוחו
של אדם כמותו.
והא - לא שמיע ליה (והיכי מצי משוי שליח כל זמן שלא נדרה - הא לא שמע לנדרה?! אלא לאו
'ושמע' לאו דוקא, ואהכי מצי משוי שליח?)

(נדרים עג, א)

[אלא] הכא נמי, דאמר ליה (לשליח): לכי שמענא [אני הבעל] (לנדרה) -
מיפר לה [הוא השליח יפר לאחר שמיעת הבעל].
(וקפדין): לכי שמע - ליפר לה הוא (הבעל) [ומדוע עשה שליח להפר]?
סבר דלמא מטרידנא.

בעי רמי בר חמא: חרש מהו שיפר לאשתו? אם תמצא לומר בעל מיפר
בלא שמיעה - משום דבר מישמע הוא (וקרינן ביה ושמע אישה ואדהכי מצי מיפר),
אבל חרש, דלאו בר מישמע הוא - היינו דרבי זירא, דאמר רבי
זירא (במסכת מנחות בפרק 'המנחות והנסכים'): כל הראוי לבילה - אין בילה מעכבת
בו, וכל שאין ראוי לבילה - בילה מעכבת בו? (והכי הוא: שאלו שאלה לעילא
מדברי יהודה בר אילעאי: מנין לאומר 'הרי עלי ששים ואחד עשרון' שמביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד?
והכי תנינן במתניתין [מנחות פ"ב מ"ד]: 'מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי אחד, ואם אמר "הרי
עלי ששים ואחד" - מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד'; [מנחות קג, ב] 'פתח רבי יהודה בר אילעאי... והתם
מפרש כו' אמר להם: הרי הוא אומר 'כל מנחה בלולה בשמן וחריבה' [ויקרא ז'י]. אמרה תורה: הבא מנחה שיכולה
להבלל; וקים להו לרבנן דששים נבללין בכלי אחד, ויותר אין נבללין כו'; ופריך התם: מאי טעמא? משום דאין
נבללין? אלמא דבילילה מעכבת, והתנן 'אם לא בלל - כשור?! ומתוך רבי זירא: כי אמרינן דבילילה [אין]
מעכבת - בראוי לבילה, כגון ששים עשרונים הראוי לבילה - אם לא בלל כשור, וכל שאין ראוי לבילה, כגון
ששים ואחד - בילה מעכבת; ומאחר דאין נבללין - אין מביאין; הכא נמי גבי חרש: כל הראוי לשמוע, כגון
שאינו חרש - בדידיה אין שמיעה מעכבת, ובעל מיפר בלא שמיעה; ושאינו ראוי לשמיעה, כגון חרש - שמיעה
מעכבת בו, ולא מצי מיפר)
או דלמא 'ושמע אישה' - לא מעכב (כלל)?
אמר רבא: תא שמע: 'ושמע אישה' - פרט לאשת חרש - שמע מינה.

Your question would be valid if the father was being Mefir the Neder on his own. However, since the Mishnah is speaking about an Arusah who needs the Hafarah of the Ba'al anyway, there is no danger.
D. Zupnik

Also, l'Hadurei does not mean that he actually says he is Mefer what he has not heard. Rather, he simply discusses Hafarah and Nedarim with her, until he finds out whether she has made Nedarim in the past that he can be Mefer.
-M. Kornfeld

איבעיא להו: בעל - מהו שיפר לשתי נשיו בבת אחת (בדיבור אחד)? :
 [במדבר ל,ט: ואם ביום שמע אישה] יניא אותה [והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה
 - וה' יסלח לה] דוקא (ולא שתיים בבת אחת), או לאו דוקא?
 אמר רבינא: תא שמע [תוספתא סוטה (ליברמן) פרק א הלכה ו]: 'אין משקין שתי סוטות
 כאחת (בשתי כוסות) מפני שלכה גס כחכירותה' ("הואיל ויש לי חברתה אחרת מה בכך אם
 אשתה אני"); רבי יהודה אומר: לא מן השם הוא זה, אלא משום שנאמר
 (במדבר ה,כז) **והשקה** [את המים]; והיתה אם נטמאה ותמעל מעל באישה - ובאו בה המים המאירים למרים, וצבתה
 בטנה ונפלה ירכה; והיתה האשה לאֶלָּה בקרב עמה] - אותה לבדה (דוהשקה דוקא משמע אחת ולא
 שתיים) ..

(נדרים עג, ב)

משנה:

בוגרת (והנערה) ששהתה שנים עשר חדש, ואלמנה (ששהתה) שלשים יום:
 רבי אליעזר אומר: הואיל ובעלה חייב במזונותיה (כדאמרינן במסכת
 כתובות, בפרק 'אף על פי': **נותנין לבתולה י"ב חדש** משתבעה הבעל לפרנס את עצמה; וכשם שנותנים לאשה -
 כך נותנים לאיש לפרנס את עצמו; **הגיע זמן ולא נישאו אוכלת משלו** וכו' ובוגרת נותנין שלשים יום כאלמנה)
 - יפר (כדאמר לקמן: 'כל הנודרת - על דעת בעלה נודרת');
 וחכמים אומרים: אין הבעל מיפר (יחידי) עד שתכנס לרשותו.

גמרא:

אמר רבה: רבי אליעזר ומשנה ראשונה (בפרק 'אף על פי') אמרו דבר אחד,
 דתנן [כתובות פ"ה מ"ד]: '**נותנין לבתולה שנים עשר חדש לפרנס עצמה**;
הגיע שנים עשר חדש - אוכלת משלו ואוכלת בתרומה', אבל [כתובות פ"ה
 מ"ג] **'היבם** (לשומרת יבם מן הארוסין) **אינו מאכיל בתרומה; עשתה ששה חדשים**
כפני הבעל וששה חדשים כפני היבם (שהיתה ארוסה לראשון ששה חדשים, ולפני היבם
 ששה, דהיינו י"ב חדש שנותנין לבתולה לפרנס את עצמה), **ואפילו** (עשתה) **כולן** (י"ב חדש)
כפני הבעל חסר יום אחד (אחרון לפני היבם), **או כולן כפני היבם חסר**
יום אחד - אינה אוכלת בתרומה (אינו מאכילה בתרומה) ([וכאן מסביר רש"י
 את הראיה לכך, שדעת רבי אליעזר כמשנה זו:] **הא עשתה כולן - י"ב חדש - לפני הראשון,**
ונפלה לפני היבם - הואיל וכבר חייב הבעל במזונותיה מאכילה יבם בתרומה; אף ע"פ שלא הכניסה - ככנוסה
דמיא; והכא נמי אמר רבי אליעזר: הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר) [הר"ן ד"ה ואפילו: ופרש"י
 שם בפרק אף על פי דלאו דוקא חסר יום אחד, דאפילו כולן בפני הבעל אינה
 אוכלת ברשות היבם, וכדילפינן התם מדכתיב '**קנין כספו**' נויקא כביא], והאי - קנין
 כסף אחיו הוא! ... ואין כן דעת ר"ת ז"ל אלא דוקא חסר יום אחד, אבל אם
 אכלתן כולן בפני הבעל - אוכלת משל יבם ... והכי איתא בהדיא בירושלמי:
הגיע זמן ולא נישאו או שמתו בעליהן - אוכלות משלו ואכלות בתרומה;
זו משנה ראשונה [ר"ן]: דסבירא ליה דאשה אוכלת בתרומה קודם שתכנס
 לחופה];

בית דין של אחריהם אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה (והתם מפרש טעמא: שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה את אחותה).

אמר ליה אביי: דלמא לא היא: עד כאן לא קא אשמעינן משנה
 ראשונה אלא למיכל בתרומה דרבנן (בזמן הזה דלא הוי אלא מדרבנן; אי נמי בתרומה
 דרבנן כגון עציץ שאינו נקוב ופירות שנכנסו מחוצה לארץ), אבל נדרים דאורייתא אימא
 לא (התם [בענין נדרים] קא אמרי רבנן דאינו מיפר)!! ועד כאן לא שמעת ליה לרבי
 אליעזר אלא גבי נדרים (דהיינו טעמא דמשנתחייב יפר) - כדרב פנחס משמיה
 דרבא, דאמר '**כל הנודרת - על דעת בעלה היא נודרת**' (והיינו לאחר
 שנתחייב במזונותיה), אבל (לגבי) תרומה (דיבם) - אפילו מדרבנן - נמי לא
 אכלה (לא מבעיא בתרומה דאורייתא דלא אכלה אפילו עשתה י"ב בפני הבעל, אלא אפילו בעציץ שאינו
 נקוב, דתרומה דרבנן - לא אכלה).

(נדרים עד, א)

משנה:

שומרת יבם - בין (שזקוקה) ליבם אחד בין לשני יבמין, רבי אליעזר
 אומר: יפר (ומוקימין ליה בגמרא בשעשה בה מאמר אחד מהו);
 רבי יהושע אומר: לאחד, אבל לא לשנים;
 רבי עקיבא אומר: לא לאחד ולא לשנים.

אמר רבי אליעזר: מה אם אשה שקנה הוא לעצמו (כגון הנושא אשה בעלמא) הרי הוא מיפר נדריה, אשה שהקנו לו מן השמים (יבמה שחייבו לו מן התורה) - אינו דין שיפר נדריה?!

אמר לו רבי עקיבא: לא! אם אמרת באשה שקנה הוא לעצמו, שאין לאחרים בה רשות (המקדש אשה מן השוק לאחר שקידשה לא תפסי בה קידושי מאדס אחר ואהכי מצי מיפר) - תאמר באשה שהקנו לו מן השמים שיש לאחרים בה רשות (שאם עשה בה מאמר יבם זה, ובא אחיו אח"כ ועשה בה מאמר - תפסי בה כדאמר (יבמות נא) יש מאמר אחר מאמר)?

אמר לו רבי יהושע: עקיבא! דברייך בשני יבמין (דבשני יבמין מצית למימר כי האי גוונא); מה אתה משיב על יבם אחד (בהא לא מצית למימר שיש לאחרים רשות בה, הואיל וליכא יבם אחד! ואת לא משוית חילוק בין יבם אחד לשני יבמין)?
אמר לו: אין היבמה גמורה ליבם (שאם בא עליה זר אין נסקל, שאין בה לא דין ארוסה ולא דין אשת איש, ואין חייבין עליה, אלא לאו ד'לא תהיה אשת המת וגו' (דברים כה)) כשם שהארוסה (בעלמא) גמורה לאישה (שנסקלין על ידה).

גמרא:

בשלמא רבי עקיבא - סבר אין זיקה (ואפילו ליבם אחד אינה זקוקה דתיהוי כאשתו עד שתכנס לחופה), ורבי יהושע סבר יש זיקה (ולהכי לאחד יפר אבל לשנים אינו מיפר, דאין ברירה לאיזה מהן זקוקה ולאיזה מהן תתיבם, אף על גב דאמרינן (יבמות פ"ב מ"ח: דף כדא) 'מצוה בגדול לייבם' - מכל מקום אם בא עליה קטן - קנאה); אלא רבי אליעזר מאי טעמיה? [אפילו] אי יש זיקה - [הרי ודאי מסכים רבי אליעזר ש] אין ברירה [ואי אפשר לקבוע מי מהאחים הנותנים יכול להפר לה]?!
אמר רבי אמי: כגון שעשה בה מאמר, ורבי אליעזר סבר לה כבית

שמאי דאמרי מאמר קונה קנין גמור (לעולם קטבר רבי אליעזר יש זיקה, והיינו טעמא דאפילו לשנים יפר: בשעשה בה האחד מאמר, דהשתא יש ברירה, ואלביא דבית שמאי דאמרי דמאמר קונה קנין גמור והיא כאשתו לכל דבר - הלכך מיפר לה); ורבי יהושע אומר לך: הני מילי בחד יבם (דיש זיקה), אבל בשני יבמין - לא (קני מאמר): מי איכא מידי דכי אתי אחוהי אסר עליה בביאה או בגיטא (דלאחר דעשה בה מאמר, אילו אתי אחוה - מצי לאוסרה עליו בביאה או בגיטא, דיש ביאה וגט אחר מאמר) - ומפר? (משום האי טעמא דאילו אית ליה אחא להאי יבם, מצי מפיק לה מיניה בתר הכי: שמקדשה או על ידי גט וביאה, וקרו להנהו קדושי 'מאמר' ולית בהו מששא כולי האי).
ורבי עקיבא אין זיקה.

ולר' אלעזר (ולר' אלעזר בן פדת) דאמר: מאמר לבית שמאי אין קונה אלא לדחות בצרה (בלבד: שאם היו שתי נשים לזה שמת, ושתיהן זקוקות ליבם, ואי אפשר לייבם לשתיהן, ד'בית אחד הוא בונה ואינו בונה שתי בתים', ובהא מילתא קטברי בית שמאי דמאמר קונה: דכשעושה בזו מאמר - דוחה לצרה ומתירה לשוק, אבל עדיין זו זקוקה לאחיו, דמצי אסר לה עליה) - מאי איכא למימר (אכתי תיבעי לך מאי טעמא דאמר רבי אליעזר אפילו לשנים יפר)?
הכא במאי עסקינן? כגון שעמד בדין (משעשה בה מאמר, שזו תבעתו בדין מפני שלא היה מייבמה) ואיתחייב לה מזונות (וחייבהו בית דין לינשא לה וברח [דאיחייב] לה במזונותיה ובהפרת נדריה), וכדורב פנחס משמיה דרבא, דאמר: כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת.

(נדרים עד, ב)

תנן: 'אמר רבי אליעזר: ומה אם אשה שקנה לעצמו, הרי הוא מיפר נדריה - אשה שהקנו לו מן השמים אינו דין שמיפר נדריה?' ואי (אמרת טעמא דרבי אליעזר דאמר לשנים מיפר כגון) בשעשה בה מאמר - (הא דאמר 'שהקנו לו מן השמים') קנה לעצמו' הוא (במה שעשה בה מאמר)?!
שקנה לעצמו על ידי שמים.

תפשוט דבעי רבה: מאמר לבית שמאי - אירוסין עושה או נשואין עושה (יורשה, ומיטמא לה, והבא עליה נידון בחנק)? תפשוט דנשואין עושה, דאי אירוסין עושה (דלא פקעה זיקת אחיו לגמרי מינה) - (היכי מצי יבם מיפר לחודיה?) הא תנן: 'נערה המאורסה - אביה ובעלה מפירין נדריה' (דכל זמן שהיא ארוסה אכתי שייך בה אביה)?

אמר רב נחמן בר יצחק: מאי 'יפר' (דקאמר רבי אליעזר)? יפר בשותפות (עם אביה, דלעולם אירוסין עושה).

תניא נמי הכי כרבי אמי (דבעשה בה מאמר פליגי): 'שומרת יבם - בין יבם אחד בין שני יבמין - רבי אליעזר אומר: יפר! ורבי יהושע אומר: לא אחד ולא לשנים; רבי עקיבא אומר: לא לאחד ולא לשנים.'

אמר רבי אליעזר: ומה אם אשה שאין לו חלק בה עד שלא תבא לרשותו, משבאת לרשותו נגמרה לו (מיפר נדריה הוא ואביה) - אשה שיש לו חלק עד שלא תבא לרשותו (שהיא זקוקה לו עד שלא עשה בה מאמר), משבאת לרשותו (דעשה בה מאמר) אינו דין שתגמור לו (דמפר נדריה)?

אמר לו רבי עקיבא: לא! אם אמרת באשה שקנה הוא לעצמו: שכשם שאין לו חלק בה כך אין לאחרים חלק בה (קודם שתתארס לו), תאמר באשה שהקנו לו מן השמים: שכשם שיש לו עמה חלק כך יש לאחרים חלק בה (לשאר יבמין)?

אמר לו רבי יהושע: עקיבא! דבריך בשני יבמין; מה אתה משיב על יבם אחד (שאין אתה מודה לי עליו, הואיל ואין לאחרים חלק בה - כארוסה דמיא ומיפר לה)?

אמר לו: כלום חלקנו על יבם אחד ועל שני יבמין, בין שעשה בה מאמר בין שלא עשה בה מאמר (דודאי בין עשה בה מאמר בין לא עשה בה מאמר אינו חייב סקילה הבא עליה כנערה המאורסה [כמו הבא כל נערה המאורסה] - הלכך אינו מיפר, לא שנא יבם אחד ולא שנא שני יבמין, דהכל דינו שוה: דאין חיוב יותר הבא על שומרת יבם אחד מהבא על שומרת שני יבמין), וכשאר דברים כן נדרים (דכשם דלענין סקילה אין לה דין כנערה מאורסה - כך בנדרים אינה גמורה לאישה להפר כנערה מאורסה; והכי מפורש לקמן)!

בלשון הזה אמר בן עזאי: חבל עליך בן עזאי שלא שימשת את רבי עקיבא (שיודע לנצח כל כך, ולהשיב תשובות מעולות) .

מאי

(נדרים עה, א)

'תניא כוותיה דרבי אמי' (ממאי משכחינן הכא דתניא כוותיה דרבי אמי, דכשעשה בה מאמר פליגי)?

דקתני: '(רבי עקיבא אומר: כלום חלקנו בין יבם כו') בין שעשה בה מאמר ובין שלא עשה בה מאמר?' (מכלל דשמעיה ליה לרבי אליעזר דאמר דכשעשה בה מאמר יפר, ואהכי מהדר ליה רבי עקיבא הכי); אי נמי (מדקאמר רבי אליעזר) מרישא, דקתני 'משנכנסה לרשותו נגמרה לו' (אשה שיש לו חלק בה וכו' אינו דין שתגמור לו), ואי דלא קדיש (דלא עשה בה מאמר) מאי 'נגמרה לו' (איכא)? תפשוט מיניה: כשעשה בה מאמר.

מאי 'וכשאר דברים כן נדרים' דקתני?

אמר רבא: הכי קתני: אי אתה מודה (שאפילו עשה בה מאמר) שאין חייבין סקילה כנערה המאורסה (הלכך לגבי נדרים נמי לא הוי כארוסה, ואהכי אינו יכול להפר לה)?

אמר רב אשי: מתניתין נמי דיקא (כרבי אמי: טעמא דרבי עקיבא דאמר בברייתא 'וכשאר דברים כן נדרים' - משום סקילה הוא דקאמר): אין יבמה גמורה לאישה כשם שארוסה גמורה לאישה (מדקא קרי לה ליבמה 'אשה' - אלמא כשעשה בה מאמר עסקינן; ומדאמר הכי - דאיכא נמי להקיש לארוסה - שמע מינה דמשום סקילה הוא דקאמר רבי עקיבא דאינו מפר כשם שמפר לארוסה).

משנה:

האומר לאשתו "כל הנדרים שתדורי מכאן עד שאבא ממקום פלוני - הרי הן קיימין" לא אמר כלום; הרי הן מופרין":

רבי אליעזר אמר מופר, וחכמים אומרים: אינו מופר.

אמר רבי אליעזר: אם הפר נדרים שבאו לכלל איסור (שכבר נדרה וקא חייל עלה - אפילו הכי מפר) - לא יפר נדרים שלא באו לכלל איסור (כ"ש דמפר אותן שלא באו לכלל איסור כשיבאו, דעדיין לית בהו מששא)? (אבל לענין קיום אי אפשר שידון כך: דנדרים שכבר באו לכלל איסור דין הוא שיקיים, הלכך לא אמר כלום לדברי הכל).

אמרו לו: הרי הוא אומר [במדבר ל"ד: כל נדר וכל שבעת אסר לענת נפש] אישה יקימנו ואישה יפרנו' - את שבא לכלל הקם בא לכלל הפר; לא בא לכלל הקם (שעדיין לאו באו לעולם, ואי אפשר לקיימו, כדקתני: דכי אמר "הרי הן קיימין" לא אמר כלום) - לא בא לכלל הפר (דאינו יכול להפר).

גמרא:

איבעיא להו: לרבי אליעזר: מיחל חלין (עלה) ובטלין (ובטלי לאלתר משום דהפרה קודם לכן)? או דלמא לא חלין כלל (דהפרה דעבד קא מהניא דלא חיילא עלה שום נדר)?

למאי נפקא מינה?

(נדרים עה, ב)

כגון דאתפיס אחרינא בהדין נדרא (כגון שנדרה במיר ואמרה "הריני נזירה" ושמע איש אחר ואמר "ואני כמו כך"): אי אמרת חלין - הויא תפיסותא (וחייל נמי אאידך, דאתפיס נמי בהדי האי נדר); אי אמרת לא חלין (כמי שלא נדרה דמי) - לא איכא מששא (ולא חייל נמי אאידך דאתפיס ביה). מאי?

תא שמע: 'אמר רבי אליעזר: אם הפר נדרים שבאו לכלל איסור לא יפר נדרים שלא באו לכלל איסור?' - שמע מינה לא חלין (מדקאמר שלא באו לכלל איסור שמע מינה לא חיילי כלל)! מי קתני 'שאינן באין' (דמשמע אפילו לכשהיא נודרת)? 'שלא באו' קתני: עדיין לא באו (משמע דעדיין לא נדרה אבל לכשיבאו - כשתדור - אכתי תיבעי לך אי חיילי אי לא).

תא שמע: 'אמר להן רבי אליעזר: ומה במקום שאין מיפר נדרי עצמו משנדר' (שאינו אדם מפר נדרים לעצמו אלא אם כן נשאל לחכם, דכתיב 'לא יחל דברו' (במדבר ל, ג) - הוא אינו מחל וכו'), מיפר נדרי עצמו עד שלא ידור (כדתנן בפרק ארבעה נדרים (לעיל כג, ב): הרוצה שלא יתקיימו נדרי - יעמוד בראש השנה ויאמר "כל נדר וכו'") - מקום שמפר נדרי אשתו משתדור, אינו דין שיפר נדרי אשתו עד שלא תדור? מאי לאו דאשתו דומיא דיליה: מה [הוא] דלא חיילין אף אשתו נמי דלא חיילין??

לא! הא כדאיתא והא כדאיתא (נדרי עצמו לא חיילי כלל כי מבטל להו מראש השנה, אבל נדרי אשתו כשהוא מקדים ומפר אותן חיילי ובטלי לאלתר, הואיל ועל דעת בעלה היא נודרת; ובברייתא מפרש: 'אמרו לו לרבי אליעזר: אם אמרו בנדרי עצמו - לכך הן בטלין, כשהן באין לאחר מכאן, שכן ביזו להקיים - תאמר בנדרי אשתו שאינו יכול לקיים עד שלא תדור וכו').

תא שמע: 'אמרו לו לרבי אליעזר: (מקוה יוכיח): ומה מקוה שמעלה את הטמאין מטומאתן (שהטובל בו עולה מטומאתו) אין מציל על הטהורים מליטמא (שאינו יכול לטבול בו על מנת שאם יגע בטומאה לאחר כך, שתועיל לו האי טבילה שלא יטמא) - אדם (אף בעל נמי) שאין מעלה את הטמאין מטומאתן אינו דין הוא שלא יציל על הטהורין מליטמא (אף על פי שמעלה נדר אשתו שנדרה מאיסור להיתר - אינו יכול להציל על הנדרים שעתידיה לידור שיהא מקדים להן הפרה)! שמע מינה (מדקאמרו ליה הכי 'על הטהורים שלא יטמא') לא חיילין (דהכי שמיע להו מיניה דרבי אליעזר: דלא חיילי, משום הכי קאמרי ליה בהאי לישנא 'על הטהורים מליטמא').

[פירושים נוספים ברש"י:]

אדם שאין מעלה את הטמא מטומאתו אינו דין שלא יציל על הטהורים מליטמא. הכי פירושו: אדם, שאין מעלה את הטמאים מטומאה: שאם בלע טבעת טמאה והקיאה דרך בית הריעי - לא אמר דתיהוי ככלי גלילין ותעלה מטומאתה.

אינו דין שלא יציל על הטהורים מליטמא. שאם בלע טבעת טהורה כדי להקיאה דרך בית הריעי, שלא תקבל טומאה לאחר כן מפני שהיא כגלילים שאין מיטמא, וכשם שאין מציל על הטהורים מליטמא כל עיקר כך לא יהא מועיל לו לארוס כשמפר לנדרי אשתו שעתידיה לידור.

ענין אחר מ"ד: ומה אדם שאין מעלין את הטמאין מטומאתן. שאם בלע טבעת טמאה, וטבל לאחר כן - אינו מועיל לטבעת טבילתו, דלטומאה בלועה לא מהני טבילה, ואם הקיאה אחרי כן - טמאה.

מציל על הטהורים. שאם בלע טבעת טהורה ואח"כ נטמא - מציל על הטבעת כיון דבלועה היא לא נטמאה.

מקוה שמעלה את הטמאים מטומאתן. שאם טבלו בו טהורין - אינו דין שיציל על הטהורין מליטמא דאפילו נגעו הטומאה לא יטמאו!

ענין אחר ומה מקוה שמעלה וכו' הכי פירושו: שעל שם ומה חכם שמעלה הקמה שקיים הבעל - שמתיר לה, אין מציל על אדם שאם ידור לא יהא נדר, אדם, שאינו מעלה הטמאין כו' כדפרישית בטבעת - אף בעל נמי שאינו יכול להפר הקמתו אלא א"כ ישאל לחכם - אינו דין שאינו מפר בנדרי אשתו קודם שנדרה, שאינו מועיל כלום מה שהפר קודם שתידור שלא יהא נדרים.

(נדרים עו, א)

אימא סיפא: 'אמרו לו לרבי אליעזר: אם מטבילין כלי טמא ליטהר - יטבילו כלי לכשיטמא ליטהר' (שיטהר על ידי טבילה זו, דכוותיה גבי נדרים: אם מפר

אדם בנדרי אשתו לאחר שחלו עליה - תאמר שיפר קודם שחלו, לכשיחולו שיהיו מופרין? שמע מינה
חיילין (אלמא מיחל חיילי) ! (והשתא קשיא רישא לסיפא) ! ?
אמרי: רבנן לא קיימי להון בטעמיה דרבי אליעזר, והכי קאמרי
ליה: מאי סבירא לך? אי סבירא לך דחיילין ובטלין - תהוי כלי
תיובתך (מסיפא דברייתא, דמכלי טמא יש תשובה להשיב: דדייקין מינה דחיילי ולא בטלי), אי
לא סבירא לך דחיילין (אלא מעיקרא נמי לית בהו מששא) - תהוי מקוה תיובתך
(הוי רישא דמקוה תיובתיך, דדייקין מינה דחיילי) !

תא שמע: 'אמר להם רבי אליעזר: ומה זרעים טמאים - כיון שזרען
בקרקע טהורין (שעלו מטומאתן והזרעים טהורים), זרועין ועומדים (במחבור) לא
כל שכן (שלא יקבלו טומאה, שכל המחבור לקרקע הרי הוא כקרקע) - (אף בנדרים מופרים ועומדים)
שמע מינה לא חיילין (לא כל שכן דלא חיילי) !

ורבנן לא דרשי קל וחומר (בתמיה: כי האי גוונא דדריש ר"א בנדרים) ? והא תניא:
'יכול ימכור אדם את כשהיא נערה (אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים)?
- אמרת קל וחומר: מכורה - כבר יוצאה (עכשיו, כיון שהגיע ימי נערות, כדאמרינן
(קדושין דא): ויצאה חנם [שמות כא, יא] - אלו ימי נערות), אינה מכורה אינו דין שלא
תימכר (לאחר כשהיא נערה, משום האי טעמא: שאם מכורה - כבר יוצאה עכשיו; אף כאן נמי: יהא יכול
להפר לה קודם שנדרה, הואיל ויפה כחו שאפילו לאחר שנדרה והגיע לכלל איסור יכול להפר לה ביום
שמעו) ! ?

(נדרים עו, ב)
אין, בעלמא דרשי קל וחומר (כי האי גוונא, כדאשכחן לגבי נערה חרעים טמאים),
ושאני הכא (להכי לא דרשי בנדרים קל וחומר) דאמר קרא [במדבר ל"ד: כל נדר וכל שבועת אסר
לענת נפש] אישה יקימנו ואישה יפרנו: את שבא לכלל הקם - בא לכלל הפר; את
שלא בא לכלל הקם - לא בא לכלל הפר (הלכך לא מצי מפר אלא לאחר שנדרה, שבא
לכלל הקם).

משנה:
הפרת נדרים כל היום; יש בדבר להקל ולהחמיר.
כיצד?
נדרה בלילי שבת - יפר בלילי שבת וביום השבת עד שתחשך; נדרה
עם חשכה - מפר עד שלא תחשך, שאם חשכה ולא הפר - אינו יכול
להפר (נדרה בלילי שבת יכול להפר לה כל אותו ליל שבת ויום שבת; והוא הדין נמי כי נדרה במוצאי שבת
- שיפר כל אותו היום באחד בשבת; אלא הא דנקיט 'לילי שבת' - משום דאשמועינן במה שאמרו 'הפרת נדרים
כל היום' - כלילי שבת ויומו, שהלילה הולך אחר היום, כדכתיב 'ויהי ערב ויהי בקר יום אחד' [בראשית א, ה]; אבל
לא ליום ולילה: שאם נדרה ביום ולא הפר לה שוב אינו יכול להפר לה משתחשך, שאין הפרת נדרים אלא
אותו יום שנדרה, ומשחשכה כבר נכנס יום אחר).

גמרא:
תניא: 'הפרת נדרים כל היום; רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר
ברבי שמעון אמרו: מעת לעת.'
מאי טעמא דתנא קמא? - אמר קרא ביום שמעו (במדבר ל, פסוקים ו, ח, יג, טו).
ורבנן מאי טעמיהו? דכתיב (במדבר ל, טו) מיום אל יום (משמע מאותה שעה ביום זה עד
יום המחרת באותה שעה).
ולתנא קמא - הא כתיב 'מיום אל יום'?
איצטריך: דאי 'ביום שמעו' - הוה אמינא כיממא - אין, בליליא -
לא (ד'יום שמעו' משמע יממא ולא לילה) ! (להכי) כתיב 'מיום אל יום' (דמשמע יום שלם).
ולמאן דאמר 'מיום אל יום' - הא כתיב 'ביום שמעו' (דמשמע אותו היום בלבד ולא
למחר)?
איצטריך: דאי כתיב 'מיום אל יום' - הוה אמינא מחד בשבא אחד בשבא
ליפר לה (דהכי משמע: מיום אל יום שכמהו, דהיינו שבוע שלם) - כתיב 'ביום שמעו' (ביום
אחד שלם מעת לעת).

אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי: אין הלכה כאותו
הזוג (רבי יוסי ורבי אלעזר דאמרי מעת לעת).

לוי סבר למיעבד כהני תנאי. אמר ליה רב: הכי אמר חביבי [רבי חייא]: אין הלכה כאותו הזוג.

חייא בר רב (הוה) שדי גירא ובדיק (שלא היה מעיין כל כך בנדר, אלא כמו שהיה עוסק במלאכתו שהיה יורה החץ - מתוך כך בדיק ליה לנדר); רבה ב"ר הונא יתיב וקאים (שלא היה יושב במקום אחד, אלא עומד ויושב ובדיק ליה).

(נדרים עז, א)

תנן התם (במסכת שבת בפרק כד מ"ה): 'מפירין נדרים בשבת' (בעל לאשתו ואב לבתו), ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת (כגון שנדרה מאכילה או מתכשיתין); איבעיא להו: 'מפירין נדרים בשבת' - לצורך השבת או דלמא אפילו שלא לצורך?

תא שמע, דתני רב זוטי דבי רב פפי: 'אין מפירין נדרים אלא לצורך השבת'.

אמר רב אשי: הא לא תנן הכי: 'נדרה עם חשיכה - מפר לה עד שלא תחשך' (משמע אפילו נדרים שלא לצורך השבת, דמסתברא מילתא: הואיל ונדרה בשבת עם חשיכה דלאו לצורך השבת נדרה, דאי משום עונג אכילה ושתיה - כבר אכלה מבעוד יום [## ואינה זקוקה לאכילה? או אולי צ"ל 'הכינה!'] ואי משום תכשיטי שבת נדרה - ההיא שעתא לאו זמן תכשיט הוא, דהא משחשיכה רגילים להפשיט תכשיטי שבת! אלא ודאי בנדרה שלא לצורך שבת קמירי, וקתני 'מפר לה עד שתחשך'; ואי אמרת 'לצורך השבת - אין, שלא לצורך השבת - לא' (שלא לצורך השבת אין מפירין בשבת) - מאי איריא חשכה (דקתני דמשהחשין אין יכול להפר)? אפילו (כי נדרה) בתוך היום (השבת) - (נמי) אינו יכול להפר דשלא לצורך (שזה אינו לצורך השבת)!? (אלא דמקתני ד'מפר לה עד שתחשך' - שמע מינה דמפירין אפילו שלא לצורך השבת, וקשיא לרב דימי דאמר 'אין מפירין אלא לצורך השבת').

תנאי היא: 'הפרת נדרים כל היום; רבי יוסי ברכי יהודה ורכי אלעזר ברכי שמעון אמרו: מעת לעת'; למאן דאמר 'כל היום' אין, טפי לא - (הלכך) אפילו שלא לצורך השבת מפר (שאם אינו מפר עכשיו בשבת - שוב אין יכול להפר); למאן דאמר 'מעת לעת' - (קסבר) לצורך השבת - אין, שלא לצורך השבת - לא (שלא לצורך השבת אין מפירין כשנדרה בשבת, מפני שיכול להפר אחר השבת)! ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת.

איבעיא להו: כשלא היה להם פנאי (לישאל עליהן מבעוד יום - הוא דקאמר דנשאלין עליהן בשבת)? או דלמא כשהיה להם פנאי (או דלמא [אפילו היה] אפשר לישאל עליהן מבעוד יום נמי נשאלין עליהן בשבת)?

תא שמע דאיוזדיקו ליה רבנן (שנטפלו חכמים כולן להתיר לו בשבת) לבריה דרב זוטרא בריה דרב זעירא אפילו בנדרים שהיה להם פנאי מבעוד יום (ואפילו בנדרים שהיה לו אפשר לישאל עליהן מבעוד יום).

סבר רב יוסף למימר: 'נשאלין נדרים בשבת' ביחיד מומחה (לרבים) - אין (הוא דנשאלין לו), בשלשה הדיוטות בין מומחין, משום דמתחזי כדינא (דכל בי תלתא מיתחזי כי דינא וקיימא לן דאין דנין בשבת). אמר ליה אביי: כיון דסבירא לן אפילו מעומד (כדאמר לעיל: דרבה בר רב הונא הוה יתיב וקאיס), אפילו בקרובים ואפילו בלילה - לא מיתחזי כדינא.

אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב: הלכה מפירין נדרים בלילה. והא - מתניתין היא: 'נדרה בלילי שבת' (דקתני בהדיא 'מפירין בלילי שבת'; ומאי קא משמע לן רבי אבא)?

אלא אימא 'הלכה נשאלין' (נדרים לחכם) בלילה.

אמר ליה רבי אבא לרב הונא: אמר רב הכי (דנשאלים נדרים בלילה)?

אמר ליה: אישתיק (רב: בשעה ששמע הדבר - שתק).

אמר ליה: 'אישתיק' קא אמרת (כלומר: מי קאמרת הוה אינש דאמרה קמיה דרב, דנשאלין נדרים בשבת, ושמע רב ושתק, ומדאישתיק רב קאמרת דהכי סבירא ליה)? או 'שתי' קאמרת (או דלמא הכי קאמרת: דרב הוה שתי בההיא שעתא דאיתמר קמיה שמעתא, ואת נפקת לברא מקמי דליפטוק למישתי, ולא ידעת מאי מהדר)?

אמר רב איקא בר אבין: איוזדיק ליה רב לרבה

(נדרים עז, ב)

בקיטונא דבי רב עומד, יחידי, ובלילה.

אמר רבא אמר רב נחמן: הלכה נשאלין נדרים עומד, יחידי, ובלילה, ובשבת, ובקרבנים, ואפילו היה להן פנאי מבעוד יום. 'עומד'? והתניא (במסכת עירובין טז, ב): 'יד רבן גמליאל מן החמור ונתעטף וישב (אלמא דבעי ישיבה) והתיר לו נדרו'?

רבן גמליאל סבר 'פותחין בחרטה' (דצריך החכם לפתוח לו בתחלת הנדר ולהעמיד תחילת הנדר בטעות: שיהא מתחרט על כך, כדאמרינן 'אילו היו עשרה בני אדם שיפייסוך באותה שעה') - מיעקר נדרא בעינן (דהשתא עקר ליה לנדריה לגמרי, דכמאן דלא הוי נדר דמי; הלכך הואיל ולא אפשר בהיתר אי לאו דמיעקר נדרא) ובעי עיוני (טפי למיעקריה), אהכי ישב; ורב נחמן סבר 'אין פותחין בחרטה' (ואי לא אמר בפירוש "מיחריטנא" - [לא] שרינן ליה, ולא בעי לעיוני) - ואפילו מעומד (ויכול להפר אפילו מעומד).

אמר ליה רבא לרב נחמן: חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר: איזדקיכו ליה רבנן לבריה דרב הונא בר אבין ושרו ליה נדריה, ואמרו ליה "זיל ובעי רחמי על נפשך דחטאת" (כך פתחו לו בחרטה), דתני רב דימי אחוה דרב ספרא: 'כל הנודר - אף על פי שהוא מקיימו - נקרא חוטא'.

אמר רב זביד: מאי קרא? - (דברים כג, כג) וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא - הא לא חדלת (אלא נדרת) - איכא (אית בך) חטא!

תניא: 'האומר לאשתו "כל נדרים שתדורי אי אפשי שתדורי", "אין זה נדר" - לא אמר כלום' (דאין הפרה בלשון הזה); (ואם בא לקיימו ואמר לה) "יפה עשית (שנדרת)" ו"אין כמותך (אשה חשובה, לפי שנדרת)" ו"אם לא נדרת מדירך אני (אני הייתי מדירך שכל כך ישר בעיני)" - דבריו קיימין (דאין לך קיום גדול מזה). לא יאמר אדם לאשתו כשבת "מופר ליכני", "כטיל ליכני" כדרך שאומר לה כחול, אלא אומר לה "טלי ואכלי", "טלי ושתי" (להכי נקט הכי: משום דהוו דברים שיש בהם עינוי נפש, וצרכי שבת נינהו) - והנדר כטל מאליו. 'א"ר יוחנן: וצריך שיבטל בלבו (שיאמר בלבו "מופר ליכני").'

תניא: 'בית שמאי אומרים: כשבת מכטל בלבו, כחול מוציא בשפתיו; ובית הלל אומרים: אחד זה ואחד זה מכטל בלבו, ואין צריך להוציא בשפתיו.'

אמר רבי יוחנן: חכם שאמר בלשון בעל ("מופר לך") ובעל שאמר בלשון חכם ("מותר לך") לא אמר כלום, דתניא: ' (במדבר ל, ב) [וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר:] זה הדבר [אשר צוה ה'] : החכם מתיר ואין בעל מתיר, שיכול: ומה חכם שאין מפר - מתיר, בעל שמפר אינו דין שמתיר?! תלמוד לומר:

(נדרים עח, א)

'זה הדבר (אשר צוה ה') : חכם מתיר ואין בעל מתיר (דברים ככתבן: דאין בעל מתיר, דכתיב 'אם הפר יפר אותם אישה' (במדבר ל, ג)).

תניא אידך: 'זה הדבר' - בעל מפר ואין חכם מפר; שיכול: ומה בעל שאין מתיר מפר - חכם, שמתיר - אינו דין שמפר! תלמוד לומר: 'זה הדבר' (ואי אפשר לשנות בדבר): בעל מפר ואין חכם מפר (וחכם מתיר, כדכתיב 'אלה ראשי המטות' (במדבר ל, ב) וכתיב 'לא יחל דברו' (במדבר ל, ג); אבל ראשי המטות מוחליין לו; ומסיים הברייתא: נאמר כאן 'זה הדבר' ונאמר להלן [ויקרא יז, ב]: דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם] זה הדבר [אשר צוה ה' לאמר] בשחוט חוץ: מה בשחוט חוץ אהרן ובניו וכל ישראל (דכולהו מיחייבי משום שחוט חוץ) - אף פרשת נדרים אהרן ובניו וכל ישראל (ולקמן מפרש למאי הלכתא); ומה כאן ראשי המטות - אף להלן ראשי המטות.

בפרשת נדרים למאי הלכתא?

אמר רב אחא בר יעקב: להכשיר שלשה הדיוטות (בהפרת נדרים: דאהרן - חד, ובניו - חד, וכל ישראל - הרי תלתא; ומדכתיב בהו 'כל ישראל' - שמע מינה להכשיר שלשה הדיוטות).

והא (במדבר ל, ב) 'ראשי המטות' כתיב (בהפרת נדרים, דמשמע מומחין)?

אמר רב חסדא ואיתימא רבי יוחנן: ביחיד מומחה (להכשיר בהן יחיד מומחה לדברים).

ראשי המטות בשחוט חוץ - למאי הלכתא (דהא אקשינן להו להפרת נדרים)?

אמר רב ששת: לומר שיש שאלה בהקדש (דפרשת שחוטאי חוץ שייכא לגבי הקדש, וקמ"ל ראשי המטות דנשאלין עליו, דהקדש טעות אינו הקדש).

לבית שמאי דאמר 'אין שאלה בהקדש' (דהקדש טעות הוי הקדש), 'ראשי המטות' דכתיב בשחוטאי חוץ למאי הלכתא?

בית שמאי - לית להו גזירה שוה (ולא הוה כתיב 'ראשי המטות' בשחוטאי חוץ, דלא גמרינן גזרה שוה [זה הדבר' - 'זה הדבר' להביא ראשי המטות לשחוטאי חוץ]).

'זה הדבר' בפרשת נדרים למאי כתיב?

לומר: חכם מתיר ואין בעל מתיר, בעל מפר ואין חכם מפר.

(וקא מקשינן לבית שמאי: 'זה הדבר' בשחוטאי חוץ למאי (הלכתא) כתיב?

לומר: על השחיטה חייב, ואין חייב על המליקה (שאם מלק עוף בחוץ אינו חייב).

אלא לבית שמאי - להכשיר שלשה הדיוטות מנלן?

נפקא להו מדרב אסי בר נתן, דכתיב: (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, והתניא: 'רבי יוסי הגלילי אומר: 'מועדי' נאמרו, ולא נאמרה שבת בראשית עמהן. כן עזאי אומר: 'מועדי' נאמרו, ולא נאמר פושט נדרים עמהן.' רב אסי בר נתן קשיא ליה הא מתניתא; אתא לנהרדעא לקמיה דרב ששת, ולא אשכחיה; אתא אבתייהו למחוזא, אמר ליה: 'מועדי ה' נאמרו, ולא נאמרה שבת בראשית עמהן (בסמוך לאותו פסוק: וידבר משה את מועדי ה' בפרשת 'אמור אל הכהנים', וכתיב לעיל מינה: 'מלבד שבתות ה' וגו' נויקרא כג, לח)? והא כתיב שבת עמהן! ותו: מועדי ה' נאמרו, ולא נאמרה פרשת נדרים עמהן!

והא מסיטרא (בצד אותה הפרשה דפנחס) כתיבא (פרשת נדרים)?

אמר ליה: הכי קתני:

(נדרים עח, ב)

מועדי ה' צריכין קידוש בית דין (דכתיב (ויקרא כג, ד) אשר תקראו אתם במועדים), שבת בראשית אין צריכה קידוש בית דין (דחיללא וקדשה מאליה); מועדי ה' צריכין מומחה, ואין פרשת נדרים צריכין מומחה: אפילו בית דין הדיוטות.

והא בפרשת נדרים 'ראשי המטות' כתיב?

אמר רב חסדא ואיתימא רבי יוחנן: ביחיד מומחה.

אמר רבי חנינא: השותק על מנת למיקט (שאינו שותק כדי לקיים הנדר, אלא שעושה כדי להקניטה ולהוכיחה, כדי שלא תרגיל עוד בנדרים, שהיא סבורה שהוא שותק על מנת לקיימו) - מפר אפילו מכאן ועד עשרה ימים (הואיל ולא היה דעתו לקיים).

מתיב רבא [תוספתא נדרים פ"ו ה"ב ג'ליברמן]: 'אימתי אמרו' מת הבעל נתרוקנה רשות לאב' - בזמן שלא שמע הבעל, או ששמע ושתק, או ששמע והפר ומת בו ביום, אבל שמע וקיים או ששמע ושתק ומת ביום של אחריו - אין יכול להפר' מאי לאו - בשותק על מנת למיקט (וכגון דאמר לחד דלמיקט עביד, דכי מת ביום שלאחריו אין יכול להפר - ותיובתא דרבי חנינא)?

לא! בשותק על מנת לקיים (ולכך אינו יכול להפר).

אי הכי היינו 'או שמע וקיים' (ותרי זימני למה לי)?! אלא בשותק סתם (ולחומר אזלינן).

מתיב רב חסדא [תוספתא נדרים פ"ז ה"ה ג'ליברמן]: 'חומר בהקם מבהפר ובהפר מבהקם: חומר בהקם

(נדרים עט, א)

שהשתיקה מקיימת ואין שתיקה מבטלת; קיים בלבו - קיים, הפר בלבו אינו מופר (והיינו 'חומר בהקם מבהפר'); קיים - אין יכול להפר (אלא אם כן נשאל לחכם על הקמתו), הפר - אין יכול לקיים² קתני (מיהת) 'שהשתיקה מקיימת' - מאי לאו בשותק על מנת למיקט?

לא, בשותק על מנת לקיים.

היינו 'קיים בלבו - קיים'!

² דומה לתוספתא נדרים ז, ח: חומר בהקם שאין בהפר ובהפר שאין בהקם: שהשתיקה מקיימת ואין שתיקה מבטלת; האיש מקים בלבו ואין האשה נמבטל בלבו; יש בהקם שאין בהפר ויש בהפר שאין בהקם: משהקם אין יכול להפר ומשהפר אין יכול להקם.

אלא בשותק סתם.

אשכחן 'חומר בהקם מבהפר'; בהפר מבהקם מנא לן?
אמר רבי יוחנן: נשאלין על ההקם (שאם קיים לה לנערה המאורסה אביה או בעלה,
והלך השני ונשאל לו על נדרה של זו, ואחר כך הלך זה שקיים ונשאל על הקמתו), ואין נשאלין
על ההפר (אם הפר לה אחד מהן והלך חבירו ונשאל לחכם על חלקו - אין זה שאלה לפי שאין נשאלין על
נדר שאינו נדר, כגון זה שמופר במקצת הוי נדר ואין נדר).

מתיב רב כהנא: (במדבר ל, טו) 'ואם החרש יחריש לה אישה [מיום אל יום והקים את כל נדריה או
את כל אסריה אשר עליה - הקים אתם כי החרש לה ביום שמעו]: בשותק על מנת למיקט הכתוב
מדבר (וכתיב בההוא קרא 'והקים את כל נדריה' דשוב אינו יכול להפר); אתה אומר בשותק על
מנת למיקט? או אינו אלא בשותק על מנת לקיים?! - כשהוא אומר
(למעלה הימנו שם) 'כי החרש לה' - הרי בשותק על מנת לקיים הכתוב
מדבר; הא מה אני מקיים 'אם החרש יחריש לה אישה? - בשותק על
מנת למיקט הכתוב מדבר. '!

תויבבא!!

ולוקים הא בשותק על מנת לקיים, הא בשותק סתם!?
קראי יתירי כתיבי (מדכתיב החרש כמה פעמים - שמע מינה בשותק על מנת למיקט אינו מפר;
ענין אחר: קראי כתיבי: 'החרש יחריש' ו'כי החרש' - הרי שלשה: חד בשותק על מנת לקיים, וחד על מנת
למיקט, וחד בסתם).

מתיב רבא [ממשנתנו]: 'נדרה עם חשכה - מפר לה עד שלא חשכה, שאם לא
הפר וחשכה - אינו יכול להפר' - אמאי? להוי בשותק על מנת
למיקט?
תויבבא.

מתיב רב אשי: ' (הרי ששמע באשתו שנדרה ולא הפר לה, ואמר לאחר מכן) "יודע אני
שיש נדרים (שאשה נודרת אסורה במה שנדרה), אבל איני יודע שיש מפירין
(דאפשר בתקנה, לכך לא הפרתי לה)" - יפר (דכיון דלא הוה ידע שיש מפירין - מאי הוה ליה למיעבד?
נעשה כמי שלא שמע!); (אבל) "יודע אני שיש מפירין אבל איני יודע שזה
נדר (חשוב וצריך לבטלו)": רבי מאיר אומר: לא יפר (דכיון דידע דנדרה ויש מפירין -
כשמינה בעלמא דמי, ואיבעי ליה למפר מעיקרא), וחכמים אומרים: יפר (עכשיו, דכיון דלא
ידע מתחלה דהאי נדר צריך הפרה - כמי ששמע עכשיו דמי, ולא לכתחלה); ואמאי [אינו יכול
להפר לפי רבי מאיר?]
ליהוי בשותק על מנת למיקט?
תויבבא.

הדרן עלך נערה המאורסה